

Simone Atangana Bekono
Recensie De Standaard

Bron: Literom NBDBiblion (gratis te raadplegen in de bibliotheek, voor bibliotheekleden ook thuis)

Bananen voor zwarte piet

DOOR **MARIA VLAAR** GEPUBLICEERD OP 02-01-2021

Het romandebuut van dichtster Simone Atangana Bekono is de realityshow voorbij. Ze confronteert de lezers met ons structureel racisme.

Toast Kannibaal heette de realityshow die vanaf 2007 drie seizoenen op VTM te zien was. Alles draaide om de cultuurschok die een Belgische familie kreeg door de confrontatie met een zogenaamde 'authentieke volksstam' in Afrika, Azië of Zuid-Amerika.

In *Confrontaties*, de inderdaad confronterende roman van de Nederlandse schrijfster Simone Atangana Bekono (29), moet Frits, deelnemer aan het vergelijkbare *Hello Jungle* en in het dagelijkse leven therapeut in een jeugdgevangenis, het meisje Salomé op het goede pad brengen. 'Ik heb juist groot respect voor jouw cultuur', zegt hij tegen zijn zestienjarige zwarte cliënte die wegens een geweldsdelict zes maanden gedetineerd is. 'Welke cultuur?', is de tegenvraag van de gymnasiaste die Albert Camus, W.F. Hermans en de Griekse tragedies als referentiepunten heeft, en hem vervolgens uitlegt wie Narcissus is.

De clash tussen Salomé en Frits is een van de confrontaties in de uitstekende eerste roman van Bekono, die in 2016 debuteerde als dichtster met de veelgeprezen bundel *hoe de eerste vonken zichtbaar waren*. In dat boek schreef ze al 'het dorp is een conflictgebied', en dat geldt ook voor het dorp waar Salomé opgroeit, als enige uit een zwart gezin, en waar ze wordt bespot en gepest. Ze moet zich staande houden in een liefdevol maar niet al te stabiel gezin, waar niet gesproken wordt over de vernederingen in het dorp en op school. Haar moeder denkt dat 'hard werken en niet zeuren' de oplossing is. Tante Céleste uit Kameroen die het over feminisme en kolonialisme heeft, zegt tegen haar nichtje: 'De structuren zijn tegen je gekeerd, Salomé Atabong, het is belangrijk dat je leert daarmee om te gaan.' Haar vader laat haar trainen met de boksbal om 'dóór je vijand heen' te slaan. Dat blijkt later een dure les te zijn geweest

Hello jungle

Salomé probeert alles, maar is en blijft een doelwit op haar 'kaaskoppenkutschool' zoals een medegevangene het noemt. Haar basisschoollerares noemt haar 'kleine zwarte piet' als Salomé's vader haar kroeshaar knipt. Salvatore gooit bananen naar haar, Paul noemt haar 'kutneger'.

In het dorp komt een asielzoekerscentrum en Salomé ziet een man staan naast de slagboom, met een 'afgedragen winterjas die als een wolk om hem heen hing. Zijn smalle, zwarte gezicht leek te verdwijnen in de opstaande kraag'. Haar klasgenoten zien iets anders: een man naar wie ze muntjes gooien. 'Hij heeft toch geld nodig?', zegt er een lachend. Salomé hoopt dat de man de muntjes niet opraapt en zich zo de vernedering bespaart. Intussen is ze ook gewoon een puber die het allemaal niet weet, en wordt haar vader ernstig ziek. Salomé reageert niet met gelatenheid; ze verzet zich en gaat de confrontatie aan, wat haar duur komt te staan.

Confrontaties is niet alleen een aanklacht tegen het structurele racisme in onze maatschappij. Het geeft ook een ontluisterend beeld van hoe het eraan toegaat in een Nederlands jeugddetentiecentrum. In 2017 was er al de tv-documentaire *Alicia* die liet zien hoe kinderen die hulp nodig hebben soms verdwijnen tussen de raderen van de jeugdzorg en eindigen in een jeugdgevangenis. Bekono beschrijft die besloten wereld vanuit een van de opgesloten kinderen. In de 'Donut', zoals Salomé's gevangenis heet, gaat het om gehoorzaamheid. Dagritme en therapie door psycholoog Frits van *Hello Jungle* zijn verplicht. Als de leiders het nodig vinden wordt verzet fysiek gebroken. Het geweld waarvoor Salomé wordt gestraft is in de handen van anderen dus wel geoorloofd. In het detentiecentrum worden je overlevingskansen significant groter als je de ongerijmdheid daarvan kunt accepteren.

Bekono heeft de stem van Salomé, haar intelligentie, haar onverzettelijkheid, haar pijn, haar verlangen, haar woede en ook haar schuldgevoel over wat ze heeft aangericht, overtuigend en prachtig getroffen. Literair gezien steekt de roman vernuftig in elkaar. Steeds grijpt Bekono terug op zinnestukjes waar het meisje zich aan vasthoudt: 'het draait niet allemaal om hoe jij je voelt', 'zeur niet', 'werk hard'. Literatuur is haar ontsnappingsroute, ze fantaseert over de 'andere Salomé', die 'thee drinkt met koningin Elizabeth, een punkbandje begint in Parijs'. Je kunt worden wie je wilt, leren we onze kinderen. Bekono toont ons wie Salomé is. Nu is het aan ons om haar ook echt te zien.

Simone Atangana Bekono - Confrontaties Lebowski, 224 blz., 22,99 € (e-boek 9,99 €)

